

„Úděsné.“

Antonín Staněk promluvil o penězích pro umělce

ROZHOVOR Jak to bylo s koncem na Ministerstvu kultury? Antonín Staněk z ČSSD poprvé od svého odchodu naplno promlouvá, kdo a co mohlo stát za jeho odstraněním. Nebývale otevřeně popisuje i reálné fungování ministerského aparátu a hodnotí vedení své domovské sociální demokracie.

Po příchodu na Ministerstvo kultury jsem ale zjistil, že každodenní realita je jiná než svět ministerských úředníků. Šokovalo mě třeba, že na ministerstvu dodnes neexistuje elektronické zpracování dotačních programů. Sice můžete elektronicky podat žádost, ale tím to končí a běží to už jen papír a tužka, jak za cara klacka. Zpráva NKÚ dokazuje, že v tomto směru je Ministerstvo kultury někde na počátku minulého století. Tohle byly věci, které mě překvapily, a snažil jsem se je postupně měnit. **Jenže jakákoli reorganizace, obzvláště na ministerstvu, které je blokováno služebním zákonem, není otázka tří čtyř týdnů. Strašně to trvá. Čím víc jsem pronikal do systému, tím víc jsem cítil odpor těch, kterých by se to mělo dotknout.**

Pochopil jsem, že ministr, který chce být úspěšný, a pan Herman tam byl čtyři roky, takže asi úspěšný byl, nesmí dělat nic. Nechat to na úředníky, kteří si to vykomunikují, a vy jste potom slavný. Chodit klást věnce, chodit na manifestace, chodit mezi umělce a budete úspěšný ministr. Pokud se naopak chcete starat o to, aby úřad fungoval, aby smysluplně pracoval, narazíte na problémy jako já. Prostě pokud chcete být úspěšný ministr, rozhodně neměňte zaseté zvyky.

Další konkrétní příklad, a to je asi největší problém ministerstva, jsou dotační tituly v rámci živé kultury. Případá mi, že ministerstvo je pouze jakousi přerozdělovací stanicí, kde ministr vylobbuje peníze ze státního rozpočtu, aby je potom rozdělily odborné komise. **Poměry v této oblasti jsou úděsné, a když jsem chtěl cokoli změnit, tak přestože šlo o moje vlastní poradní orgány, nesměl jsem jako ministr do nich zasáhnout. Okamžitě se to začalo zákulisními cestičkami vynášet ven, vznikl politický tlak a všichni se do mě pustili.**

Chtěl jsem po těch lidech přitom jediné, aby pracovali a byli objektivní, a bylo mi jedno, zda to jsou sociální demokraté, lidovci nebo kdokoli jiný. To byla možná další moje chyba, **protože za celý ten rok jsem si na úřad po dohodě přivedl pouze dva politické námětky, abych tam měl někoho blízkého, komu bych v té jámě lvové mohl věřit. Na rozdíl třeba od Ministerstva zahraničí nebo práce a sociálních věcí, kde je takových lidí nepočítaně, jsem z Ministerstva kultury neudělal žádný zabezpečovací ústav pro mladé sociální demokraty.**

Podářilo se navýšit státní program na podporu profesionálních divadel o 60 milionů, což byl obrovský úspěch. Horší to je třeba ve vztahu k Národnímu divadlu. Existuje tu garanční rada, která je de facto neodvolatelná. **Když jsem naposledy s touto garanční radou jednal, neměl jsem pocit, že jedná ministr se svým poradním orgánem, ale s rozzuřeným vlastníkem Národního divadla.** Mám pocit, že rada odborných komisí se pasovala do pozice, že jde o jejich výsostná práva, že jedině oni mohou rozhodovat, a nikdo, ani ministr, jim do toho nemá co mluvit. Přitom přece nikdo nemá na členství v dané komisi nárok, tyto komise slouží jako poradní orgán ministra a je pouze na ministrovi, aby si tam zvolil lidi, které chce. Jestli to tak nemůže fungovat, nemá žádný smysl, aby tu nějaký ministr byl.

Jakákoli změna parametrů nebo komisí ohrožuje jistotu těch lidí a organizací, že peníze opět, skoro automaticky, dostanou. V okamžiku, kdy jsem začal nastavovat nově pravidla, protože děr v lodi, kudy peníze neefektivně utíkají, je opravdu hodně, vzedmula se obrovská vlna nevole a náhle bylo potřeba mě odstranit. Pak už ani nešlo o odvolání šéfu Národní galerie a galerie v Olomouci, mimochodem obě instituce fungují a jsou stabilizované.

Šlo spíš o záminku a zuřivost se mě zbavit, protože jsem podle nich vyhověl prezidentovi, který tyhle přísavky také nemá rád. Přitom jsem pouze dodržel literu zákona, protože nikdo se nemůže chovat, jako by jim ty instituce patřily. Šlo o spouštěcí mechanismus a **zbabělci, kterým začalo jít o příjmy, se do mě za pomoci spřátelených aktivistických novinářů pustili naplno.** Paní Machalická z Lidovek, pan Konrád z Aktuálně či paní Perknerová z Deníku rádi posloužili...

Realita je taková, že v těch různých komisích a radách sedí ti lidé klidně i pět deset let. A všichni si na to zvykli, mají tam teplá místa, nikdo nedělá žádný problém a teď najednou přišel ministr a začne něco měnit, a co si to dovoluje. Je proto namístě začít vést seriózní debatu včetně toho, jak bude do budoucna Ministerstvo kultury vypadat. **Nemůže to být jen průtokový ohříváč na peníze, kam si politické strany nacpou poslušné kývače a vykonavatele jejich přání.**

Mimochodem, co se týče umělců, kteří právě ve vašem případě tak hlasitě křičeli a patrně se podepsali na vašem konci, jak vnímáte jejich politické aktivity ve smyslu, že mají poměrně silný vliv? Stačí vzpomenout na případy, kdy třeba nějaký umělec dostal státní vyznamenání od prezidenta a pak byl uměleckou obcí zadupán do země.

Každý, kdo se jen podíval na pana prezidenta a ten jeho pohled opětoval, každý, kdo s ním souhlasí nebo mu někdy, byť náznakem vyjádřil podporu, je v uměleckých kruzích odepсанý, ostrakizovaný. Takové je dnes nahlížení.

Umělecká obec, nebo chcete-li kulturní fronta, je velmi nenávistná, i když se zaštiťuje demokracií a svobodou slova. Pokud nemáte jejich pohled na věc a jejich názor, nemůžete se s nimi domluvit. Důležité je ale říct, že nejsou takoví všichni.

Sociální demokracie stále mluví o tom, jak chce získávat zpět voliče. Teď za poslední asi měsíc se setkávám s velkou mírou porozumění a podpory ze strany občanů v tom, že mi říkají, že jsem odhalil ničemnosti, poukazoval na podezřelé dění a strana vás místo podpory odvolala. Lidé se ptají, proč mě odvolali. Odpovídám na to tak, že jsem asi byl příliš aktivní a dělal věci podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Chtěl jsem resort učinit průhledným, finanční toky nastavit tak, aby si na příspěvky mohl sáhnout každý, kdo splní podmínky, které budou jasné a transparentní. A **postupně zastavit všechny penězovody a přísávání pijavic na státní rozpočet. To se některým našim představitelům asi nelíbilo, tak zakročili.**

Proto si myslím, že už v závěru nešlo o to, že jsem odvolal pana Fajtu, ale spíš o to, co hrozilo. Své představy o změnách v resortu jsem říkal nahlas a ukázalo se, že to asi nebylo taktické.